

Paquita Sanvicén

Professora associada del departament de Geografia i Sociologia de la Universitat de Lleida

L'estudiant que interroga

Només l'aparença física delatava l'edat que tenia. La curiositat intel·lectual, la capacitat de fer-se continuament preguntes, la mirada inquisitiva eren, encara als 91, els de l'estudiant que interroga el món on viu buscant les respostes possibles per transformar-lo perquè no li agrada ni com és ni cap on l'arrossega. Bauman ha escrit fins a l'últim alè; ha mantingut fins al final la mirada crítica però esperançada en què la humanitat serà intel·ligent i capaç de vèncer el poder de la globalització i el mercat econòmic global i construir una societat més justa, més dialògica, més igualitària. Ha esgrimit contínuament l'actitud de combat intel·lectual amb què ha repetit "ALERTA! mireu davant nostre i al costat amb ulls crítics. ALERTA! mireu què està fent el mercat global amb les persones. ALERTA! del que fem i del que som la responsabilitat és nostra. ALERTA! no ens fa (mal) pensar que tot, tot ens ho pintin tan fàcil d'aconseguir? A canvi de què? ALERTA! ens hem parat a pensar perquè es construeixen murs enlloc de dialogar? ALERTA! ens hem preguntat per què les idees racistes guanyen adeptes? I per què l'estil de vida modern produeix excedents de vides sense futur? ALERTA! ens adonem que estem malalts, intoxicats per un excés d'informació que no sabem ni llegir, ni discriminar, ni gestionar... ALERTA! ALERTA! PENSEM!

Mor la persona però ens queda el seu llegat intel·lectual. El millor homenatge que li podem fer és llegir-lo. Enganxa des de la primera pàgina. Us deixo una selecció imprescindible. He triat 52 llibres, de diferents temes. Afegiu-hi les entrevistes, conferències i articles dispersos que es troben fàcilment amb una cerca bàsica a Google. La seua és una obra prolífica que ha anat teixint, elaborant i publicant, sense presses però sense pauses. Els títols per ells mateixos ja evidencien què li preocupava.

El seu és un pensament que fa pensar, que no deixa pas indiferent a qui el llegeix. Ha dedicat tota la seua vida a l'anàlisi de la realitat contemporània. Un món que dissectiona amb un esmolat bisturí teòric i argumentatiu. Li preocupa com és aquest món i com són les persones. Què fa aquest món amb les persones i què fem

FOTO: Toni Albir (EFE) / Zygmunt Bauman va morir dilluns passat, als 91 anys i tres mesos després de publicar el seu darrer llibre. Sociòleg creador de la teoria de la societat líquida que descriu els comportaments humans en el segle XXI de la globalització

nosaltres —com a individus i com a col·lectiu— amb el món i amb les persones. Sembla un joc de paraules, no ho és.

LA SOCIETAT LÍQUIDA, QUÈ ÉS?

En la cruïlla del XX al XXI, potser perquè el segle naixia ple d'interrogants i temors, potser perquè anava escàs de pensadors carismàtics, el seu nom passa a ser conegut mundialment i etiquetat com a pare del concepte societat líquida. Però què és? No és pas que estem amb l'aigua al coll, com es podria suposar. Sinó que a diferència del sòlid, el líquid no té mai una forma estable i s'adapta a tot tipus de contenidors i espais. El signe dels temps actuals: ara estic així, demà ves a saber, passat demà... qui ho sap? Per tant, no cal preocupar-se, vivim el present. A partir d'aquesta premissa,

tot és *light*, fugisser, canviant, inestable... L'estabilitat, fer plans de futur no té cap valor. El món del consum ens porta a reclamar la satisfacció immediata de tot allò que desitgem. S'ha perdut la capacitat d'esperar. La publicitat s'encarrega d'alimentar aquesta avidesa consumidora en un cicle sense fi. La globalització i el mercat que s'ha acabat fent amo de les nostres voluntats ens fan creure que tot es pot comprar amb un click. Tanmateix, diu Bauman, tot i que hi ha *Apps* que diuen que ho fan possible, no podem comprar al super *breaks* que continguin la felicitat que necessitem, ni la capacitat de comprensió i diàleg.

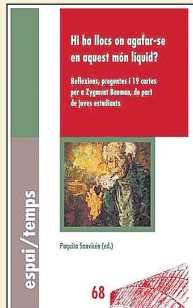
Bauman recupera i actualitza conceptes clàssics com "els altres", "els estranys". Mostra que el canvi, el progrés no sempre és un avenç en positiu. Ni tan sols el tec-

nològic. La manera de viure moderna —supèrflua, ràpida...— comporta que es produeixin persones supèrflues, localment inútils, vides malaguanyades que foragitades per causes globals dels seus llocs d'origen no troben lloc enlloc: ni d'allí d'on són ni allà on van o els porten. Crític combatent amb el racisme, la intolerància creixent i les polítiques de construir murs i negar el diàleg. Polítiques de curt termini que qualifica de suïcides ja que no resolen cap problema i acumulen, en canvi, pólvora suficient per una altra explosió, i un altra, i més encara cada cop més carregades i amb més munició: odi, por, desconeixement, silenci, indiferència...

LA TRINXERA QUOTIDIANA

De pensament inquietant, apassionat, lúcid i descarnat,

amb seguidors i detractors, ha estat un dels pensadors més influents, incisiu i estimulats d'aquesta primera part de segle XXI. Se li ha criticat, entre altres, la seua falta d'ortodòxia metodològica i, en no poques ocasions, la simplicitat dels seus plantejaments duals, que semblen tenir pocs matisos. Tanmateix la seua mirada sociològica té un poderós atractiu que la fa vibrant: l'anàlisi que fa de la trinxera complexa, quotidiana i immediata és feta des de la trinxera estant. El sociòleg, diu, ha d'estar dins del món que retrata si el vol transformar. I ell sens dubte hi està. També per això, l'anàlisi sobre l'actualitat que fa està amarada de referències als clàssics de la sociologia i la filosofia, les aportacions dels quals recupera, rellegeix i actualitza. Veu alhora de faularis populars, com

19 cartes d'estudiants de Lleida per agafar-se al món líquid del sociòleg

A dues promocions del grau de Treball Social de la Universitat de Lleida se'ls va proposar llegir l'obra de Bauman *44 cartes des del món líquid*, amb l'encàrreg de dur a terme una tasca concreta: tornar-li la correspondència. D'aquesta manera es van submergir en la teoria i el pensament sociològic. 19 d'aquestes cartes componen el llibre editat per la UdL, i coordinat per Paquita Sanvicén, on s'estableix un singular diàleg entre generacions que han passat de la societat sòlida –segura i estable– a la líquida –volàtil i incerta.

La Mañana

7

el món on viu

els d'Esop; de llegendes com les del pacient Job; d'escriptors celebrats com Saramago i, fins i tot, de discursos del Papa Francisco com el que il·lustra un dels finals de capítol de *Extraños llamando a la puerta*, sobre els immigrants i refugiats, la seva darrera obra. Tot li serveix, si serveix per fer entendre i implicar els lectors no només en la comprensió dels fets, sinó en l'acció.

L'afany que tenia per ser entès pels seus estudiants i lectors el fa escriure amb claredat expositiva. Probablement aquesta sigui una de les claus del seu èxit: "Se li entén tot" em deien els meus estudiants de primer. Sens dubte, és el millor elogi que es pot fer a un escriptor, un teòric o un professor: ser entès i, en conseqüència, fer pensar. Bauman ho ha aconseguit. Gràcies mestre.

Un far que s'apaga

Un far que s'apaga. Aquesta és la percepció que tinc, amb la teua mort, mestre. Un far, construït en la difusa línia, entre la solidesa de la terra i el líquid del mar de les nostres vides, on naveguem diàriament. Un mar que ens mou com a un vaixell, segons com bufa el vent de mestral. Un mar que ens envesteix amb grans onades, convertides en pressions socials, consum, pseudomodernitat i voler aparentar allò que no som... Però ens vas indicar, amb l'extensa producció bibliogràfica realitzada, un camí de pensament, anàlisi i reflexió a seguir, per trobar agafadors... per poder tornar a terra ferma quan ens n'allunyem massa i ens sentim desorientats.

Descobrir la teua obra, i endinsar-m'hi, em va aportar aquesta llum. Una llum que necessitem per no perdre el nostre rumb: encoratjar-nos a ser crítics. Primerament, i el

més important, amb nosaltres mateixos, tasca complexa i poc agradable. Després amb el nostre entorn. Se'ns dubte, és un dels majors aprenentatges que vaig rebre. I és que estem envoltats per una societat, unes relacions, un amor, uns valors... que cada cop són més i més incerts. Tant, que fins i tot podem veure com se'ns escapa entre els dits.

Marc García Alias

Així que gràcies per aquestes eines, gràcies per aportar una mica de criteri en aquest món que m'envolta i que alguns cops em desconcerta. Et continuaré llegint, mestre!

Sòlides respostes al vol

Avui més que mai ressonen dins els nostres caps les teves sòlides paraules. Durant anys has descrit la nostra societat avisant-nos que era líquida, accelerada i imprevisible. Un dels teus llibres, amb 44 cartes, va servir per atansar-nos, quan érem poc més que adolescents, a la realitat que ens envolta, desemmascarant les incerteses que viuen dins de cada un de nosaltres.

Anna Ramos Agustí

Vas obrir-nos camí a reflexionar des de la confusió sobre perquè sentim i vivim de la manera que ho fem. A descobrir els elements que ens fa estar

en constant connexió amb el que ens envolta per no quedar enrere en els temps que corren. Vas donar-nos l'oportunitat de crear un espai propi on cada un de nosaltres va deixar en paper la seva reflexió: cartes no enviades que et van arribar, em consta. Més tard van convertir-se en llibre. El conjunt de pensaments sobre les nostres incerteses van cobrar una mica més de sentit.

Sempre t'has fet preguntes i més preguntes i has buscat les respostes. El consumisme, l'educació, la por, la soledat, les responsabilitats han sigut els principals motius del rebombori d'opinions que has llançat al vol, a veure qui les caçava. Les hem escoltat amb atenció. Les respostes, al final, com ens vas ensenyar, les hem de saber buscar. Per això som persones que pensem i no ens deixem arrossegar.

Per això i molt més, gràcies.

52 llibres que fan pensar

- *Extraños llamando a la puerta* (2016) Barcelona: Paidós
- *Estado de crisis* (2016) Barcelona: Espasa
- *Ceguera moral: la pérdida de sensibilidad en la modernidad líquida* (2015) Barcelona: Paidós
- *¿Para qué sirve realmente un sociólogo?* (2014) Barcelona: Paidós
- *¿La riqueza de unos pocos nos beneficia a todos?* (2014) Barcelona: Paidós
- *Vigilância líquida* (2013) Barcelona: Paidós
- *La cultura en el mundo de la modernidad líquida* (2013) Madrid: Fondo de Cultura Económica (FCE)
- *Modernidad y ambivalencia* (2013) Barcelona: Anthropos
- *Sobre la educación en un mundo líquido* (2013) Barcelona: Paidós
- *Vidas desperdiciadas. La modernidad y sus parias* (2013) Barcelona: Paidós
- *Esto no es un diario* (2012) Barcelona: Paidós
- *La cultura como praxis* (2012) Barcelona: Paidós
- *44 Cartas desde el mundo líquido* (2011) Barcelona: Paidós
- *Daños colaterales. Desigualdades sociales en la era global* (2011) Madrid: FCE
- *Mundo Consumo: ética del individuo* (2010) Barcelona: Paidós
- *El tiempo apremia* (2010) Barcelona: Arcadia
- *El arte de la vida. De la vida como obra de arte* (2009) Barcelona: Paidós
- *Ética postmoderna* (2009) Madrid: Siglo XXI
- *Archipiélago de excepciones* (2008) Buenos Aires/Madrid: Katz Barpal
- *Múltiples culturas, una sola humanidad* (2008) Buenos Aires/Madrid: Katz Barpal
- *Los retos de la educación en la modernidad líquida* (2008). Barcelona: Gedisa
- *Una nova escena del drama entre vell i jove* (2008) Generalitat.
- *Miedo líquido: La sociedad contemporánea y sus temores* (2007) Barcelona: Paidós Ibérica
- *Vida de consumo* (2007) Madrid: Fondo de Cultura Económica
- *Tiempos líquidos* (2007) Barcelona: Tusquets
- *Arte, ¿líquido?* (2007) Madrid: Sequitur
- *Libertad* (2007) Madrid: Losada
- *Vida líquida* (2006) Barcelona: Paidós Ibérica
- *Ética postmoderna* (2006) Madrid: Siglo XXI
- *Confianza y temor en la ciudad: vivir con extranjeros* (2006) Barcelona: Arcadia
- *Europa: Una aventura inacabada* (2006) Madrid: Losada
- *Amor líquido: Acerca de la fragilidad de los vínculos humanos* (2005) México: Fondo de Cultura Económica (FCE)
- *Vidas desperdiciadas: La modernidad y sus parias* (2005) Barcelona: Paidós Ibérica
- *Identidad* (2005) Madrid: Losada
- *Ética posmoderna: Sociología y política* (2004) Madrid: Siglo XXI
- *Modernidad líquida* (2003) Buenos Aires: FCE
- *Comunidad. En busca de seguridad en un mundo hostil* (2003) Madrid: Siglo XXI
- *La sociedad sitiada* (2002) Buenos Aires: FCE
- *En busca de la política* (2002) Buenos Aires: FCE
- *La ambivalencia de la modernidad y otras conversaciones* (2002) Barcelona: Paidós
- *La postmodernidad y sus descontentos* (2001) Madrid: Akal
- *En búsqueda de la política* (2001) Buenos Aires: FCE
- *La sociedad individualizada* (2001) Madrid: Cátedra
- *La postmodernidad y sus descontentos* (2001) Madrid: Akal
- *Trabajo, consumismo y nuevos pobres* (2000) Barcelona: Gedisa
- *Daños colaterales* (2000) Buenos Aires: FCE
- *Modernidad líquida* (1999) Buenos Aires: FCE
- *La globalización: Consecuencias humanas* (1999) México: FCE
- *Legisladores e intérpretes: Sobre la modernidad, la postmodernidad y los intelectuales* (1997) Buenos Aires: Universidad Nacional de Quilmes.
- *Modernidad y holocausto* (1997) Madrid: Sequitur
- *Libertad* (1992) Madrid: Alianza
- *Pensando sociológicamente* (1990) Buenos Aires: Nueva Visión